

Undringssamtale med barn

I førstelinjetjenesten vil utgangspunktet for en slik samtale være;

- Barnet kan gjennom sin atferd gi grunn til bekymring, men det har ikke fortalt noe konkret til noen.
- Kanskje det er noe barnet har sagt, men det er ingen bestemt situasjon å feste det til.
- Den voksne har en følelse av at noe ikke er som det skal, men det er vanskelig å nå frem når man forsiktig prøver å spørre.

NOEN VIKTIGE HOLDNINGER

- Barnet er selv ekspert på sin egen virkelighet.
- Selv små barn, helt ned i tre - fire års alder kan gjen- kalle og fortelle om opplevde hendelser i sine liv.

For at barn skal tørre eller ville fortelle om sine ubehagelige erfaringer eller overgrep, må de føle seg trygge på og ha tillit til den som lytter.

- Barn kan hjelpes til å fortelle ved at den voksne er oppmerksom og anerkjennende overfor barnet, slik at de føler at de blir tatt på alvor.
- Det er alltid den voksne som har ansvar for samtalen og hvordan den forløper.
- Barn blir aldri bedre til å fortelle enn det de voksne er til å lytte.
- Barn trenger oppriktige, tydelige og direkte voksne.
- Barn trenger tid.
- Barn skal ikke presses til å fortelle. Stopp i tide!
- Barn som har ubehagelige erfaringer eller er utsatt for overgrep, er sensitive/ vare på de voksnes signaler og reaksjoner.

FORBEREDELSE TIL SAMTALE

Hvordan du kan forberede deg selv til samtalen?

Ta deg tid til å kjenne etter hva slags tanker og følelser du selv har. Å være forberedt mentalt hjelper til å opprettholde og ha fokus på de holdningene som er skissert ovenfor. Du vil være bedre i stand til å tone deg åpent inn mot barnet/ ungdommen uansett hva hun/han kommer til å si eller gjøre.

Vær forberedt på at du kan få frem viktig informasjon, men også at barnet/ungdommen ikke forteller noe.

Da har man i så fall startet en prosess som man kan gå videre på senere.

Uansett utfall av samtalen skal du opprettholde en holdning som viser barnet/ungdommen respekt.

Spørsmål som kan stilles som selvrefleksjon:

- Hva tenker jeg om barnets/ungdommens situasjon?
- Hva gjør situasjonen med meg?
- Hvordan kan jeg formulere meg?
- Hvordan kan jeg komme til å reagere hvis jeg får høre noe ubehagelig?
- Hvem kan eventuelt være til hjelp i etterkant av samtalen?
- Hvordan kan samtalen være til hjelp for barnet/ungdommen?
- Hvilke profesjonelle tiltak kan være aktuelle?
- Hvordan kan du forberede barnet/ungdommen?
- Si at du ønsker å snakke med barnet/ungdommen. Vær tydelig på hva samtalen skal dreie seg om, slik at du unngår usikkerhet. Spør når det passer å snakke sammen og avtal tid/sted.

DE FYSISKE RAMMENE FOR SAMTALEN

De fysiske omstendighetene har mye å si for samtalens utfall. I din planlegging må du tenke igjennom når og hvor det kan være passende å gjennomføre samtalen.

- Finn et passende tidspunkt.
- Et sted hvor du vet barnet/ungdommen kan føle seg trygg.
- Et sted hvor du selv føler deg bekvem.
- Et sted hvor du vet dere kan sitte i fred, uforstyrret.
- Sørg for at dere begge har gode stoler å sitte i.
- Plasser stolene så det gir mulighet for blikk kontakt, men også passe avstand mellom dere.
- Rydd vekk elementer som kan forstyrre samtalen (blader, mobiltelefon, etc.).
- Ha skrive/tegnesaker tilgjengelig.
- Det kan være en hjelp for barnet/ungdommen å ha noe i hendene (avhengig av alder).
- Ha blyant og papir tilgjengelig for deg selv. Hvis du i samtalen får frem informasjon av betydning; skriv ned både de spørsmålene du stiller, kommentarene du gir og svarene du får!
- Du kan si: Det du forteller meg nå er så viktig at jeg vil skrive det ned.
La hun/han gjerne lese det du har skrevet i slutten av samtalen, eller les det opp.

KONTAKT OG INFORMASJON OM FORMÅL

Forklar hvorfor dere skal snakke sammen.

- Fortell om observasjonen(e) og hva du undres over.
- Etterspør hva som ligger bak atferden/endringen (motorisk, sosialt, språklig, konsentrasjon/oppmerksomhet, trivsel, faglig eller annet).

OPPSUMMERING OG AVSLUTNING

- Oppfordre til fri fortelling, bruk åpne spørsmål og spørsmål som har flere mulige svaralternativer.
- Lytt og bekreft, ikke gå i «ja, men»-fella
- Sørg for å være en aktiv lytter. Vær oppmerksom, konsentrert, spør om mer informasjon, gjenta og oppsummer for å være sikker på at du forstår rett.
- Vis barnet at du tåler å høre på det, og at du gjennom dine svar anerkjenner barnets reaksjoner.
- Ikke snakk nedsettende om foreldrene.
- Vis barnet at du tror på det barnet forteller.
- Bruk gjerne informert gjetning. (Kan det være sånn at ...? Jeg vil gjette på at du mener ...)
- Hold et opplevelsesfokus. Hva var det som skjedde? Fortell mer om dette? Hvordan opplevde du ...?
- Ta tak i siste ord og bygg videre på det.

FRI FORTELLING OG UTDYPING

- Konkret oppsummering av samtalens innhold.
- Takk for samtalen og ros barnet/ungdommen.

OM BARNET/UNGDOMMEN HAR FORTALT NOE SOM GIR GRUNN TIL BEKYMRING

- Lag en plan for hva som skal skje videre, når det skal skje og hvem skal involveres. Involver barnet i planen ut fra modenhet og alder.
- Tilby hjelp og støtte. Ikke lov noe du ikke kan stå for.
 - Barnet må ikke loves taushet dersom du vurderer at den ikke kan overholdes.

OM INGENTING KOMMER FREM

- Avslutt med dagligdage temaer.
- Åpne for en ny samtale.
- Ta nytt initiativ etter noen dager.